

Л. І. ДАНИЛЕНКО

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна
Електронна пошта: dankoua@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-1812-973X>

ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС ЯНА КОЛЛАРА

У статті аналізується епістолярний дискурс Яна Коллара з погляду категорій і понять сучасної лінгвістичної прагматики. Предметом дослідження стали 16 листів, адресованих Вацлаву Ганці, Варфоломею Копітарові, Карлу Яромиру Ербенові, Самославу Гробоневі, Вацлаву-Олександру Мацейовському в період з 1824 р. по 1851 р. Дослідження матеріалу ґрунтується на методиці суб'єктно-об'єктної та семантико-стилістичної інтерпретації комунікації адресанта.

Аналіз текстів Яна Коллара показав, що його епістолярний дискурс є мовно-мовленнєвим твором, що виник у межах хронологічно обумовленої національної епістолярної традиції. Контакти й зміст спілкування Яна Коллара стосувалися передусім суспільно-політичної і культурної сфери, пов'язаної з його професійною діяльністю. Соціокультурна площина, в межах якої відбувалася комунікація, детермінувала соціопрагматичну роль адресанта, його громадянську позицію, впливала на тематику листування, її персональний і предметний складники, передбачала діалогічність. Компоненти досліджуваного епістолярного дискурсу характеризуються такими ознаками: офіційність — неофіційність, дистантність — недистантність комунікації, ієрархія стосунків, дотримання етикетних норм з переважно емоційним їх вербальним оформленням. Маркерами ввічливості в листах Яна Коллара виступають етикетні лексичні засоби, а також тропи (метафори, фразеологія), які є прийомом вияву емпатичних настроїв автора. До індивідуальних особливостей можна віднести численні авторські новотвори. Таким чином, соціальні та соціально-психологічні особливості автора позначилися на мові, структурі і змісті його епістолярного дискурсу.

Епістолярна спадщина Коллара має також важливе значення в позалінгвальному плані. Вона слугує додатковим джерелом для вивчення ролі автора в суспільних, літературних і наукових колах його доби.

Ключові слова: Ян Коллар, епістолярний дискурс, мовна особистість, інтенція, модальність, емпатія, ілюкція.

Ян Коллар увійшов в історію славістики як видатний словацький культурний діяч, поет, етнограф, просвітителі і гуманіст, прибічник слов'янської взаємності. Його візитна картка в літературі — поема «Дочка слави» («Slavy dsega», 1824) — отримала численні розбори, коментарі й рецензії в наукових студіях XIX–XX ст. Перше зібрання творів Яна Коллара в чотирьох томах побачило світ у Празі ще в середині XIX ст. Мета нашої розвідки — дослідити

REFERENCES

- Balandina N. F. (2002) Funktsii i znachennia cheskykh prahmatychnykh klishe v komunikativnomu konteksti: Monohrafiia. Kyiv: ASMI. [In Ukrainian].
- Batsevych F. (2010) Narysy z lnhvistychnoi prahmatyky: Monohrafiia. Lviv: PAIS. [In Ukrainian].
- Dopisy Jana Kollára (Z pozůstalosti W. A. Maciejowského). (1883). *Slovanský sborník stati z oboru národopisu, kulturní historie a dějin literárního i společenského života*. E. Jelínek (Ed.) V Praze: J. Otto, (2), 23–24; 79; 157–158.
- Dopisy Jana Kollára B. Kopitarovi. (1883). *Slovanský sborník stati z oboru národopisu, kulturní historie a dějin literárního i společenského života*. E. Jelínek (Ed.). V Praze: J. Otto, (2), 258–259.
- Dopisy Jana Kollára K. J. Erbenovi. (1883). *Slovanský sborník stati z oboru národopisu, kulturní historie a dějin literárního i společenského života*. E. Jelínek (Ed.). V Praze: J. Otto, (2), 260.
- Dva listy Kollárovy Samoslavu Hronoňovi. (1883). *Jan Kollár. 1793–1852: Sborník stati o životě, působení a literární činnosti pěvce «Slávy dcery»: Na oslavu jeho stoletých narozenin*. Český akademický spolek; Slovenský akademický spolek «Tatran», 54–56.
- Hirschová M. (2013) Pragmatika v češtině. Praha: Karolinum.
- Hoffmannová J. (1993-94). Jan Neruda a jeho adresátky (Temperatura dopisu jako pragmatické kritérium). *Češtinář*, (4), 33–38.
- Hoffmannová J. (1999). Pragmalingvistický pohled na dopisy Karla Čapka. *Naše řeč*, 82 (3), 113–121.
- Homoláč J., Mareš P., Hoffmannová J., Jílková L., Kopecný J., Mrázková K. (2022). Míšení žánrů a diskurzů v internetové komunikaci. Praha: Academia.
- Karásek J. Úvod. (1903). *Kollár J. Kollárova dobrozdání a nástin životopisný z roku 1849*. Praha: Česká Akademie, 27.
- Müllerová O. (1997). Komunikativní složky výstavby dialogického textu. München: Sagner.
- Murko M. (1893). Listy Kollára Kopitarovi a Miklošičovi. *Jan Kollár. 1793–1852: Sb. stati o životě, působení a literární činnosti pěvce «Slávy dcery»: Na oslavu jeho stoletých narozenin*. Ve Vídni: Český akademický spolek, 1893; Slovenský akademický spolek «Tatran», 49–53.
- Některé listy z korespondence Jana Kollára v letech 1816–1851. (1893). *Časopis Musea království Českého*, 67 (1–2), 177–211.
- Radziievska T. V. (2010) Narysy z kontseptualnoho analizu ta lnhvistyky tekstu. Tekst sotsium — kultura — movna osobystist: Monohrafiia. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahenstvo. [In Ukrainian].
- Radziievska T. V. (2018). Dyskursyvni prostory: istoryko-lnhvistychnyi vymir. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahenstvo. [In Ukrainian].
- Vzájemné dopisy Václava Hanky a Jana Kollára. (1897). *Časopis Musea království Českého*, 71 (2), 227–245.

L. I. DANYLENKO

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Kyiv, Ukraine

E-mail: dankoua@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1812-973X>

JÁN KOLLÁR'S EPISTOLARY DISCOURSE

The article analyzes the epistolary discourse of Ján Kollár using the categories and concepts of modern linguistic pragmatics. The subject of the study was 16 letters

addressed to V. Ganka, V. Kopitar, K. Ya. Erben, S. Grobon, V. A. Maciejowski in the period from 1824 to 1851. The study of the material is based on the method of subject-object interpretation of the addressee's communication.

The analysis of Ján Kollár's texts showed that his epistolary discourse is a speech-language work that was created with regard to the chronologically determined national epistolary tradition. Contacts and the content of Ján Kollár's communication concerned primarily the socio-political and cultural sphere related to his professional activities. The socio-cultural dimension, within which the communication took place, determined the addressee's socio-pragmatic role, and their civil position, influenced the topics of the correspondence, its personal and subject components, and assumed dialogue. The components of the studied epistolary discourse are characterized by the following features: formality — informality, distance — non-distance of communication, the hierarchy of relations, and observance of etiquette norms with their mainly emotional verbal design. Markers of politeness in Ján Kollár's letters are etiquette lexical means, as well as tropes — metaphors, and phraseology, which are methods of expressing the author's empathic moods. Individual features include numerous author innovations. Thus, the social and socio-psychological characteristics of the author affected the language, structure, and content of his epistolary discourse.

Kollár's epistolary legacy is also important in the extralingual aspect. It serves as an additional source for studying the role of the author in social, literary, and scientific circles of his time.

Keywords: Ján Kollár, epistolary discourse, linguistic personality, intention, modality, empathy, illocution.

Дата надходження до редакції — 19.05.2022

Дата затвердження редакцією — 26.05.2022